

8.B.2.5. Pasākumi pētniecībā, zinātniskās bāzes uzlabošanā

Nepieciešams veicināt pazemes ūdeņu pētījumus, kas nodrošinātu zinātniski pamatotas informācijas ievākšanu, uzturēšanu un atjaunošanu, tādējādi ļautu pieņemt datus balstītus lēmumus. Pētījumu ietvaros tiktu iegūta pilnīgāka un precīzāka informācija, kas būtu izmantojama UBAP izstrādei pazemes ūdeņiem.

Riska PŪO F5 "Liepāja un pilsētas DA apkārtnē līdz ūdensgūtnei "Otaņķi"" pārlietu intensīvas ūdens ieguves un jūras intrūzijas procesam labvēlīgu hidroģeoloģisko apstākļu mijiedarbībā Liepājas pilsētas apkārtnē ir attīstījusies Latvijas mērogā lielākā jūras ūdeņu intrūzija. Pasākumu programmā ir iekļauti vairāki pasākumi Liepājas jūras ūdeņu intrūzijas novērtēšanai RPŪO F5 un PŪO F1 teritorijā. Lai pilnvērtīgāk novērtētu intrūzijas procesa attīstību, nepieciešams veikt kampaņveidīgu kvalitātes monitoringu Mūru-Žagares, Ketleru un Akmenes ūdens nesējslāņos ierīkotajos urbumos, papildus nosakot bromīdjonus, kā arī jodu un stronciju. Tāpat arī nepieciešams veikt regulārus novērojumus Liepājas ezera mola urbumos un monitoringa rezultātu saņemšanu no pazemes ūdeņu atradnes "Otaņķi" ekspluatācijas urbumiem. Pilnīgāku priekšstatu par intrūzijas attīstību un tās ietekmēto teritoriju iespējams gūt, izstrādājot teritorijas hidroģeoloģisko modeli.

Lai nodrošinātu pazemes ūdensobjektu apsaimniekošanu atbilstoši Ūdens Struktūrdirektīvas prasībām, dalībvalstīm jānodrošina reprezentatīvs pazemes ūdeņu monitoringa tīkla pārklājums, kā arī nepieciešams uzturēt monitoringa tīkla kvalitāti, lai iegūtie mērījumi būtu reprezentatīvi un izmantojami vides kvalitātes novērtēšanā. Iepriekšminēto prasību nodrošināšanai, pasākumu programmā ir plānota tehniskā stāvokļa novērtēšana monitoringa urbumos, kā arī monitoringa tīkla paplašināšana, ierīkojot jaunas monitoringa stacijas.

LVAf finansētā projekta ietvaros¹ 2021.gada nogalē plānots pabeigt darbu pie ar pazemes ūdeņiem saistīto saldūdens ekosistēmu identificēšanas metodikas izveides, kā arī veikt šo identificēto ekosistēmu un no pazemes ūdeņiem atkarīgo sauszemes ekosistēmu stāvokļa novērtējumu. Turpmāk plānots veikt šo izstrādāto metodiku pielāgošanu un harmonizāciju ar Lietuvas pieeju.

Pazemes ūdeņu kvantitatīvā stāvokļa pilnvērtīgai novērtēšanai, svarīgi ir apzināt pazemes ūdeņu papildināšanās apjomus. Pazemes ūdeņu pasākumu programmā paredzēta arī pieejas vai rīka izstrādāšana, šo papildināšanās apjomu noteikšanai.

Visiem pazemes ūdensobjektiem nacionāla mēroga programmā ir plānots izstrādāt hidroģeoloģiskos modeļus. Konceptuālo modeļu izveide objektiem ļautu identificēt dominējošās slodzes un galvenos riskus, savukārt matemātiskais modelis nepieciešams ES ūdens politikas prasību un arī lokālu vajadzību risināšanai, piemēram, liela ūdens ieguves apjoma radītās ietekmes vai arī piesārņojuma izplatības modelēšanai.

Seklo pazemes ūdeņu (gruntsūdeņu) ieguves pārraudzības un kvalitātes kontroles uzlabošanas nolūkos, nacionālā mērogā ir plānota ūdens ieguves urbumu (t.sk. spiču), kas ierīkoti dziļumā līdz 20 m, kā arī grodu aku reģistra izveide. Lielā daļā Latvijas māsaimniecību, kas atrodas ārpus pilsētām, nav pieejama centralizētās ūdensapgādes sistēma, tāpēc joprojām pieprasīti un ekonomiski izdevīgi risinājumi ūdens ieguvei individuālo māsaimniecību vajadzībām ir seklo urbumu (t.sk. spiču) un grodu aku ierīkošana. Latvijā šobrīd netiek veikta seklo urbumu un grodu aku uzskaitē, savukārt datu bāzē "Urbumi" pieejama informācija tikai par aptuveni 300 urbumiem, kas ir seklāki par 20 m.

¹ https://lvafa.vraa.gov.lv/projects/1-08_205_2020

Lai nodrošinātu pazemes ūdensobjektu apsaimniekošanu atbilstoši Ūdens Struktūrdirektīvas prasībām, dalībvalstīm jānodrošina reprezentatīvs pazemes ūdeņu monitoringa tīkla pārklājums, kā arī nepieciešams uzturēt monitoringa tīkla kvalitāti, lai iegūtie mērījumi būtu reprezentatīvi. Iepriekšminēto prasību nodrošināšanai, pasākumu programmā ir plānota tehniskā stāvokļa novērtēšana monitoringa urbumos, kā arī monitoringa tīkla paplašināšana, ierīkojot jaunas monitoringa stacijas.

Tehniskā stāvokļa novērtējumu nepieciešams veikt kopumā četriem monitoringa urbumiem:

- *Lauma, 464* un *Rucava, 2* (PŪO F1);
- *Pampāļi, 39A* (PŪO F2);
- *Kopdarbs, 430* (PŪO A4).

Ventas upju baseinu apgabalā plānots uzlabot pazemes ūdeņu monitoringa tīkla pārklājumu, izveidojot astoņas jaunas monitoringa urbumu stacijas, kopumā sešos pazemes ūdensobjektos (PŪO):

- PŪO A2 – stacijas *Ance* (2 urbumi) un *Dundaga* (2 urbumi);
- PŪO A3 – stacija *Pope*, (2 urbumi);
- PŪO F1 – stacijas *Gramzdas* (3 urbumi) un *Kazdanga* (3 urbumi);
- PŪO F2 – stacija *Vadakste*, (3 urbumi);
- PŪO F4 – stacija *Irlava*, (3 urbumi);
- PŪO F5 – stacija *Vecliepāja*, (2 urbumi).